

TISKOVÁ ZPRÁVA

Od pasivity k prožitku aneb jakou cestu ušla primární prevence za čtvrtstoletí

Brno, 2. září 2019 (Tisková zpráva) – Oblast primární prevence prošla v uplynulém období dynamickým vývojem. Dlouhodobě se ukazuje, že kvalitní a atraktivní programy primární prevence představují reálnou možnost, jak snížit riziko vzniku závislosti a dalšího společensky rizikového chování u mládeže. Jak dnes efektivní prevence vypadá? Co se osvědčilo a co naopak nefunguje?

Prakticky každý, kdo se dnes pohybuje v oblasti školství, si uvědomuje význam primárně preventivních programů pro budoucnost dětí a mladistvých. Cílem primární prevence je v první řadě předejít nebo oddálit setkání mladých s legálními či nelegálními návykovými látkami, nebo alespoň snížit jejich spotřebu. Ve svých počátcích byl potenciál primární prevence nedoceňován, dnes se tato oblast stává velmi diskutovanou a čím dál více reflektovanou. Svůj podíl na tom má i práce lektorů brněnského Centra prevence Společnosti Podané ruce, které letos oslaví již dvacet pět let své existence. Způsob realizace primární prevence se během let vyvíjí, obměňuje, zdokonaluje, reaguje na aktuální trendy a zkušenosti. Znatelný je také růst zájmu pedagogů, kteří se stále častěji na lektory obracejí s prosbou o radu či pomoc, ale také se mnohem více orientují v typech rizikového chování a v možnostech řešení.

Programy pomáhají zvyšovat sociální kompetence žáků

„Preventivní programy formou přednášky, kdy žáci tráví celou hodinu v lavicích a pasivně poslouchají monolog lektora, patří již minulosti,“ říká vedoucí Centra prevence v Brně Mgr. Jan Veselý, PhD. a pokračuje: *„Dnes se vhodně kombinují nejrůznější zážitkové techniky, a to i v případě, kdy hodinu realizuje sám vyučující.“* Jednou z nejčastějších forem efektivní primární prevence je např. diskuse v komunitním kruhu, která je vedena na předem dané téma. Zároveň se během ní žáci učí dbát na obecná diskusní pravidla (mluví vždy pouze jeden, každý má možnost bez obav vyjádřit svůj názor atd.).

Používaná škála interaktivních technik a her v závislosti na věku dětí je v současnosti velmi široká. *„Při všech aktivitách je důležitá podpora a motivace žáků ve správném a žádoucím chování,“* vysvětluje lektorka prevence Mgr. Adéla Klingelová. Lektori nebo pedagogové se snaží podporovat rozvoj samostatného myšlení a vhodného projevu. Vedou žáky ke zvládnutí otevřené komunikace, schopnosti samostatně vyjádřit svůj názor a také vyslechnout názor druhého. Žáci jsou také

utvrzování v chování, které je v souladu se zásadami zdravého životního stylu a učí se odmítat rizikové jednání.

Důraz je v dnešní primární prevenci rizikového chování kladen na prožitek a zážitek. Mezi nejčastější formy je tedy možné zařadit prožitkové lekce, kdy se žáci učí přímým prožitkem objevovat sami sebe, prosadit se ve skupině. Lekce jsou vždy zaměřeny na určité téma, které se dodržuje po celou dobu jejich trvání. Další formou jsou interaktivní besedy, jejichž smyslem je předat pravdivé informace o rizicích, které přichází v důsledku sociálně nežádoucího chování. Besedy nejsou pouze o pasivním poslouchání, ale podporuje se aktivní diskuse. *„Jinou oblíbenou prožitkovou formu představuje divadlo ve výchově, kdy se předávání informací realizuje prostřednictvím metod divadla. Skrze příběh hlavní postavy a divadelní prožitek jsou žáci aktivováni k prozkoumání tématu v tvůrčím potenciálu. V průběhu představení mají možnost komunikovat s hlavními postavami příběhu a nabídnout jim vlastní řešení situace,“* doplňuje Klingelová.

Dlouhodobá primární prevence je nejefektivnější

V praxi nejde jen o aplikaci výše zmíněných forem a technik při práci s třídou, důležité je také dodržovat určité zásady poskytování primární prevence. Zejména před čtvrtstoletím, ale ještě i dnes, se můžeme setkat s programem, který má varovat před rizikovým chováním, ale vše probíhá v tělocvičně pro několik tříd současně. Tzv. komponované programy mohou být stále dobrým prvkem, ale je třeba vědět, jak je správně vést tak, aby si z programu žáci alespoň část podstatných informací odnesli. I komponovaný program může využívat řadu vizuálních prvků, interaktivních technik a je možné jej vést tak, aby se auditorium aktivně zapojovalo. Samozřejmě je ale mnohem zajímavější a efektivnější práce s jednou třídou, která společně žije ve škole v určité symbióze a také se dá s žáky mnohem lépe navázat vztah.

„Ze zkušenosti víme, že jednorázové programy obecně nepřinesou tolik užitku a mnohdy stojí mnohem více úsilí, než jaký je kýžený efekt. Proto je velmi výhodné, pokud učitelé dokážou navázat na působení lektora ve třídě a téma dále rozpracovávat i ve vlastních hodinách,“ vysvětluje Veselý. Systematická a dlouhodobá primární prevence totiž přináší své ovoce až o mnoho let později. Velký posun zaznamenala i v souvislosti s peer aktivitami. Dříve preventivní programy realizovali tzv. peer aktivisté, tedy starší spolužáci, kteří po krátkém proškolení informovali ty mladší o rizicích návykových látek. Dnes se spíše v programech uplatňuje samotný „peer přístup“. V praxi se zkompetentní žák, který se stává ve třídě pro spolužáky „odborníkem“ a současně kamarádem. *„V takových případech je lepší, když realizaci primární prevence poskytují řádně proškolení a studovaní lektori, kteří ale umí žáky nadchnout, strhnout pro společnou práci a zvládnou být v hodinách nejen odborníkem, ale i přítelem,“* doplňuje Klingelová.

Nejlepším prediktorem efektivní primární prevence je, pokud u dětí rizikové chování nenastane, případně až v pozdějším věku, nebo dojde k žádoucí změně chování či postojů. K dosažení takových pozitivních změn je ale nutná úzká spolupráce pedagogů, rodičů, žáků a případně i dalších organizací následné péče. *„Spolupráce těchto a dalších subjektů je i po čtvrtstoletí stále v plenkách, byť se tato oblast postupně zlepšuje,“* dodává Veselý. Do systému primární prevence jsou

nejen pedagogové, ale především rodiče zapojování čím dál častěji a stále více se zajímají o formy prevence ve školách a možnosti poskytování primární prevence v blízkosti „jejich“ školy.

I přes velké pokroky, které primární prevence za pětadvacet let učinila, se současně otevírá další prostor pro zlepšování. Bylo by velmi vhodné uvolnit školním metodikům prevence hodiny pro jejich práci. Je také třeba pružně reagovat na nové formy rizikového chování. Možnosti žáků a studentů se neustále rozšiřují, vznikají různé příležitosti zkoušet nové věci. Je nutné být ve střehu, učit se a zdokonalovat. Primární prevence jako obor má velkou výdrž, motivaci a píli, díky nimž je připravena předcházet zbytečným pádům i další čtvrtstoletí.

KONTAKT PRO MÉDIA:

Mgr. Jan Veselý, PhD.

vedoucí Centra prevence v Brně

Společnost Podané ruce o.p.s.

Hapalova 22, 621 00 Brno

M: +420 777 916 276

E: vesely@podaneruce.cz

www.podaneruce.cz